

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Ilmiölähtöisen hyvinvointijohtamisen käsikirja

HYMY - Hyvinvointiympäristön tietopohjan mallintaminen ja hyvinvointijohtamisen kehittäminen -verkostohanke

Kehittämispäällikkö Satu Kankkonen

Sisällysluettelo

Käyttöohje

Käsitteet

Ilmiölähtöisyys hyvinvointisuunnitelman laadinnassa

Hyvinvointisuunnitelma osana kunnan johtamista

Ilmiölähtöisen hyvinvointisuunnitelmatyön vaiheet

- Vaihe 1: Hyvinvoinnin edistämisen vaikuttavuustavoitteiden määrittäminen ilmiölähtöisyyden avulla.
- Vaihe 2: Vaikuttavuustavoitteet ja toimialojen rooli.
- Vaihe 3: Vaikuttavuustavoitteiden pilkkominen valtuustokauden aikaisiksi vaikutustavoitteiksi. Vaikutustavoitteiden toteutumisen seuranta.
- Vaihe 4: Hyvinvointisuunnitelman kokoaminen.
- Vaihe 5: Hyvinvointisuunnitelman vaikutusten arviointi.

Käyttöohje

Miten käytän tätä käsikirjaa?

- Tästä käsikirjasta löydät **ohjeet ilmiölähtöisen hyvinvointijohtamisen suunnitteluun ja työpajojen omatoimiseen pitämiseen.**
- Käsikirja on tuotettu osana HYMY-hanketta. **Käsikirjan eri vaiheet tukevat kuntia tekemään ilmiölähtöisen hyvinvointisuunnitelman entistä monialaisemmin.**
- **Käsikirja sisältää työskentelypohjia**, joiden avulla on toteutettu HYMY-hankkeen aikana yhteensä 8 työpajaa. Kunnat voivat käyttää vastaavia työskentelypohjia työpajoissaan tehdessään monialaista hyvinvointisuunnitelmatyötä. Työpajat tuottavat hyvinvointisuunnitelman tekijöille ideoita ja sisältöä jatkokäsiteltäväksi.
- **Käsikirja jakautuu eri vaiheisiin (vaiheet 1 – 5)**, joissa kaikissa on
  - alustusta aiheeseen
  - työskentelypohjia

Käsitteet

Ilmiölähtöinen hyvinvointisuunnitelma

Käsitteitä

- **Ilmiö** = havainnon kohteeksi noussut tai laajasti yhteiskunnassa tunnistettavissa oleva asia, jonka taustalla vaikuttaa useita toisistaan riippumattomia tekijöitä.
- **Vaikuttavuustavoite** = tavoiteltava ihmisten hyvinvointi ja yhteiskunnallinen hyöty (vaikuttavuus on muutos hyvinvoinnissa, joka saavutetaan tiettyjen toimien ansiosta). Ilmiölähtöisen suunnittelun kontekstissa tämä termi on paras kuvaamaan vaikuttavuuden pitkää aikajännettä 5-25 vuotta.
- **Vaikutustavoite** = määritellään tavoitteeksi asetetun yhteiskunnallisen hyödyn (vaikuttavuustavoite) perusteella. Vaikutustavoitteiden tulisi olla sellaisia, joiden voidaan perustellusti ajatella johtavan tavoitellun hyödyn syntymiseen. Ilmiölähtöisen suunnittelun kontekstissa vaikutukset syntyvät noin 2-5 vuoden aikavälillä (ihmisten käyttäytymisessä tai rakenteissa).
- Kunta voi halutessaan määrittää itselleen soveltuvan käsitteistön suhteessa strategiatyöhön tai muussa kunnan hyvinvoinnin johtamisessa käytettyihin termeihin.

Ilmiölähtöisyys hyvinvointisuunnitelman laadinnassa

Ilmiölähtöinen suunnittelu

Tarkoittaa kokonaisuuksien
systemistä ymmärtämistä.

Ilmiölähtöisyys avaa hyvinvoinnin
edistämisen monialaisuutta.

Julkisessa hallinnossa vertautuu
holistiseen, monialaiseen
suunnitteluun:

-> jaetun ymmärryksen rakentaminen.

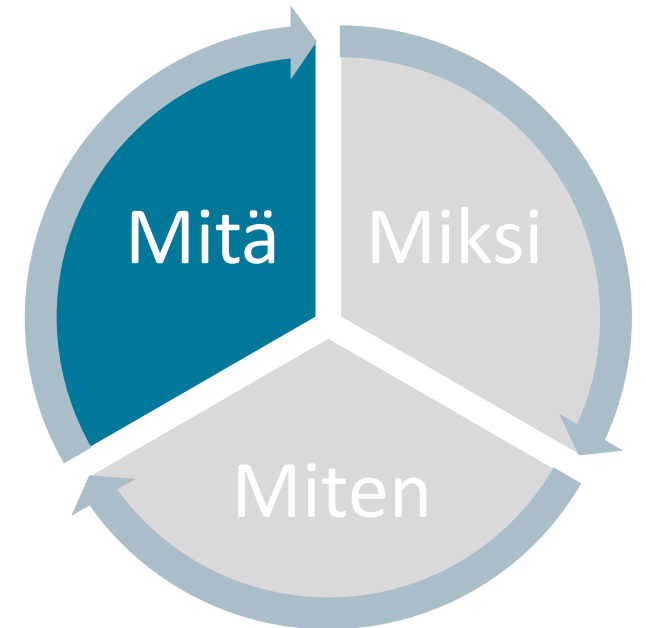
Ilmiölähtöisestä suunnittelusta: [Sitra](#).

Ilmiölähtöinen suunnittelu hyvinvointisuunnitelman laadinnassa

- **Kuntien lähtökohdat** hyvinvointisuunnitelman tekemiseen ovat **erilaiset**. Rakenteet sekä ihmisten hyvinvointi vaihtelevat kunnittain, mistä **syntyy erilaisia suunnitelmia ja toteutustapoja**.
- **Tavoitteena on hyvinvointisuunnitelmien laatiminen entistä monialaisemmin.**
- Avainasemassa ovat **sekä osaamisen yhdistäminen yli toimialarajojen että kokonaan uusien toimintamallien luominen**. Myös ennakoinnin ja monialaisen ennakointiyhteistyön roolit korostuvat.
- Uudenlaisten päätösten tekemiseen tarvitaan **kollektiivisia oppimisprosesseja**, joilla yhteiset ajattelumallit ja käyttäytymisnormit voivat muuttua.

Kohti mahdollisia tulevaisuuksia

Perinteisen hyvinvointisuunnitelman aikajänne

2017

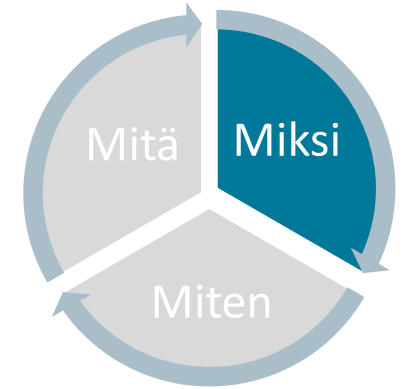
2020

2021

2035

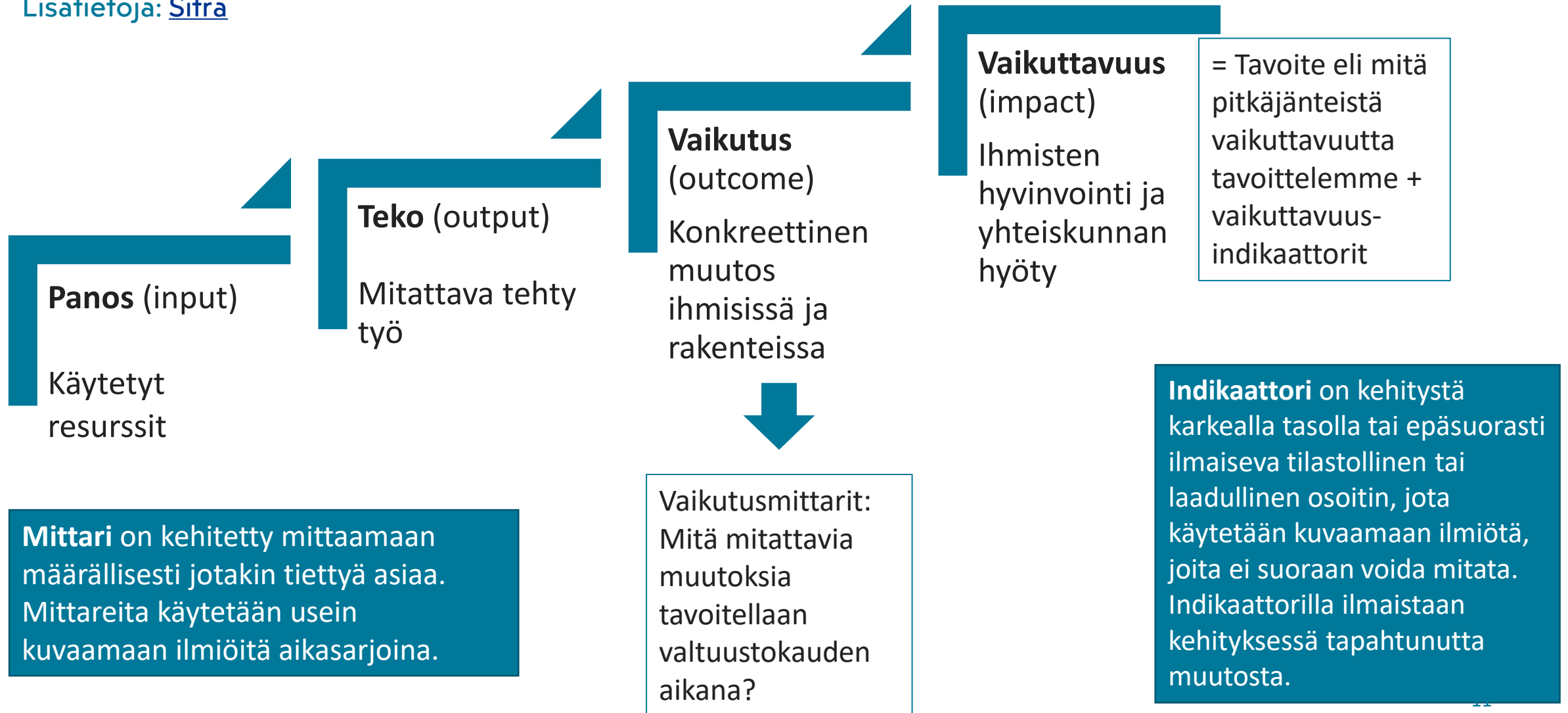
Kun katse on suunnattu mahdollisiin tulevaisuuksiin, antaa se myös mahdollisuuden valita ne tulevaisuudet, joita haluamme olla tekemässä.

Ennakoivan hyvinvointisuunnitelman aikajänne
(ilmiölähtöinen suunnittelu)

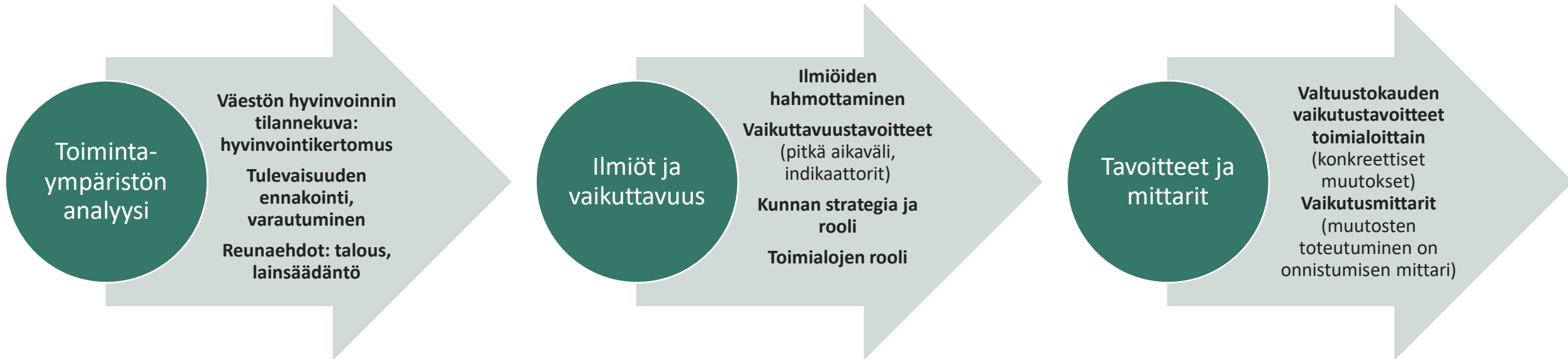
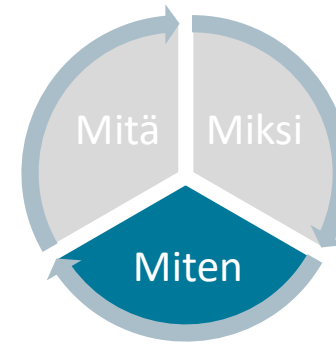
Vaikutusketju kehittämisen apuna

Lisätietoja: [Sitra](#)

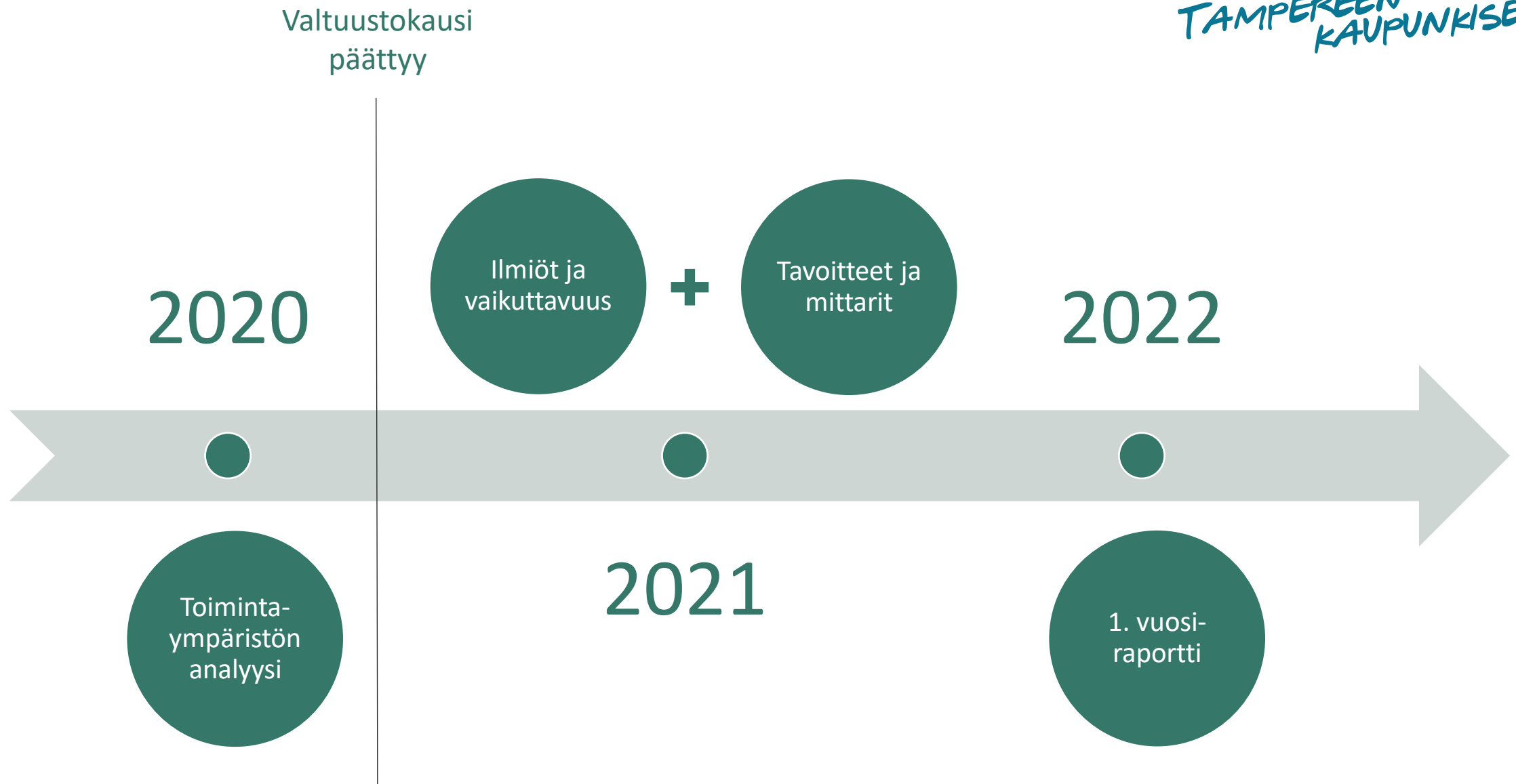

Hyvinvointisuunnitelman laadinta prosessina

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Vaikutustenarviointi on rakennettu sisään prosessiin (toteutumisen seuranta tilinpäätöksen yhteydessä)

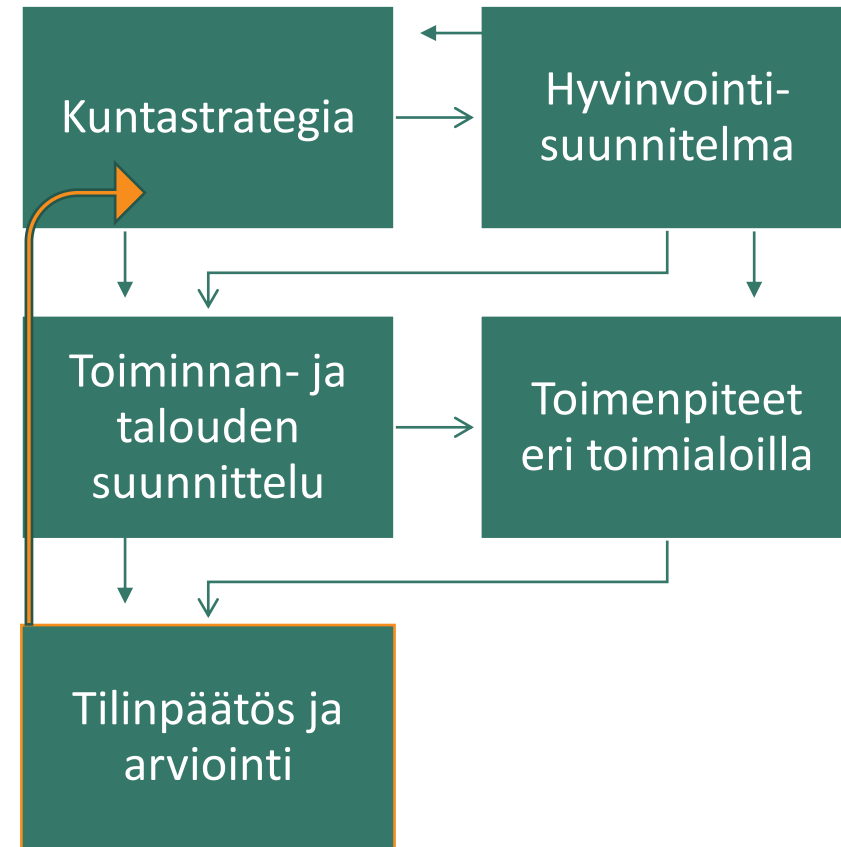

Hyvinvointisuunnitelma osana kunnan johtamista

Hyvinvointisuunnitelman yhteys strategiaan sekä talouden ja toiminnan suunnitteluun

Yhteys kuntastrategiaan sekä talouden ja toiminnan suunnitteluun

- **Kuntastrategia ja ilmiölähtöinen hyvinvointisuunnitelma** toimivat limittyneinä toisiinsa ja **vievät kuntaa samaan suuntaan**. Hyvinvointisuunnitelman laadintaprosessi voi toimia syötteenä strategiatyölle.
- Ilmiölähtöinen hyvinvointisuunnitelma voi myös vahvistaa strategiaa ohjelmatasoisena työvälineenä, kun tavoitteena ovat johdonmukaiset ja riidattomat ratkaisut hyvinvoinnin edistämiseksi.
- **Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi ovat osa kunnan vuosikellon mukaista toimintaa**. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi, ml. hyvinvoinnin edistäminen, turvataan.
- Tämän käsikirjan eri vaiheissa **työskenneltäessä yhteys strategiaan sekä talouden ja toiminnan suunnitteluun on tärkeää tunnistaa**, jotta työskentely ei ole irrallista niistä.

Mitä tehdään uudella tavalla?

Ilmiölähtöinen hyvinvointikertomustyö

->

Tieto kääntyy toiminnaksi

- Toimintaympäristön analyysi ilmiöistä mihin tartuttava
- Yhteinen oppimisprosessi ja kehitysnäkemykset
- Monialainen keskustelu ja suunnitelman yhteensovitus
- Strategiset valinnat ja integroiminen vuosisuunnitteluun

Vaikutustenarvioinnin kehittäminen

->

Päätöksenteon parantaminen

- Suunnittelu vaikuttavuudesta käsin (konkreettisen muutoksen tavoittelu ihmisten käyttäytymisessä ja rakenteissa)
- Pitkän aikavälin tavoitteet palastellaan ja pohditaan niille vaikutusmittarit
- Vaikutustenarviointi: muutosten toteutumisen onnistumisen mittarina
- Peilataan suunnitelmaan ja tehdään tarvittaessa uudelleenarviointi

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Käsikirja

Ilmiölähtöisen hyvinvointisuunnitelmatyön vaiheet

Vaihe 1

Hyvinvoinnin edistämisen vaikuttavuustavoitteiden määrittäminen
ilmiölähtöisyyden avulla

Valtuustokauden ylittävät tunnistetut ilmiöt ja tavoiteasetanta

- **Monet hyvinvointiin liittyvät ilmiöt aiheuttavat kuntien johtamiselle haasteita.** Syrjäytyneisyys, mielenterveyden haasteet, työttömyys, liikkumattomuus jne. ovat jatkuvasti esillä olevia vaikeasti ratkaistavia asioita. Ilmiöt ovat tyypillisesti pitkäaikaisia, valtuustokaudet ylittäviä.
- **Ilmiöiden syy-seuraussuhteet ovat monimuotoisia ja vaikeasti avautuvia.** Niiden **hahmottamiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä ja monipuolista tietoa, jotta on mahdollista muodostaa yhteinen tulkinta ja tilannekuva.**
- Jotta ilmiöihin päästään käsiksi, **ensin** on hyvä tehdä **toimintaympäristöanalyysi.** Toimintaympäristöä voi analysoida monin keinoin, mutta ainakin kannattaa käydä keskusteluja monialaisesti siitä, mitkä hyvinvointiin liittyvät asiat nousevat erityisesti esille kunnan toimintaympäristössä. Tässä kohtaa käytetään myös kuluneen kauden hyvinvointikertomuksessa analysoituja indikaattorituloksia väestön hyvinvoinnin tilannekuvasta ja poimitaan niistä löytyneitä hyvinvointivajeita tai myönteisiä kehityskulkuja. Tavoitteena on luoda vahva tietopohja.
- Toimintaympäristön analyysin pohjalta on helpompaa **käynnistää hyvinvoinnin kannalta keskeisten ilmiöiden tunnistaminen.**
- **Ilmiölähtöisen tilannekuvan pohjalta on mahdollista määrittää vaikuttavuustavoitteet. Mikä muutos halutaan saada aikaan?** Tavoitteiden määrittäminen on tärkeää, koska niiden pohjalta luodaan hyvinvointisuunnitelma.

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Työskentelypohjat I

Toimintaympäristöanalyysi

Vinkki:

Toimintaympäristö-
analyysi voidaan
tehdä etukäteen
tai työpajassa.

Mitkä hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät asiat ovat toimintaympäristössä tärkeitä ja ajankohtaisia?

Mitä hyvinvointikertomuksen tuloksista ilmenee (mm. hyvinvointivajeet ja myönteiset kehityskulut)?

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Työskentelypohjat II

Määrittäkää, mihin asioihin tai kehityskulkuihin toimintaympäristöanalyysin pohjalta tulee saada muutos tai mihin pitää tarttua

Tunnistakaa näiden pohjalta hyvinvoinnin edistämisen kannalta keskeisiä ilmiöitä

Suunnitelkaa ilmiöille vaikuttavuustavoitteet (ts. mikä muutos halutaan saada aikaan)

Priorisoikaa vaikuttavuustavoitteita tarvittaessa

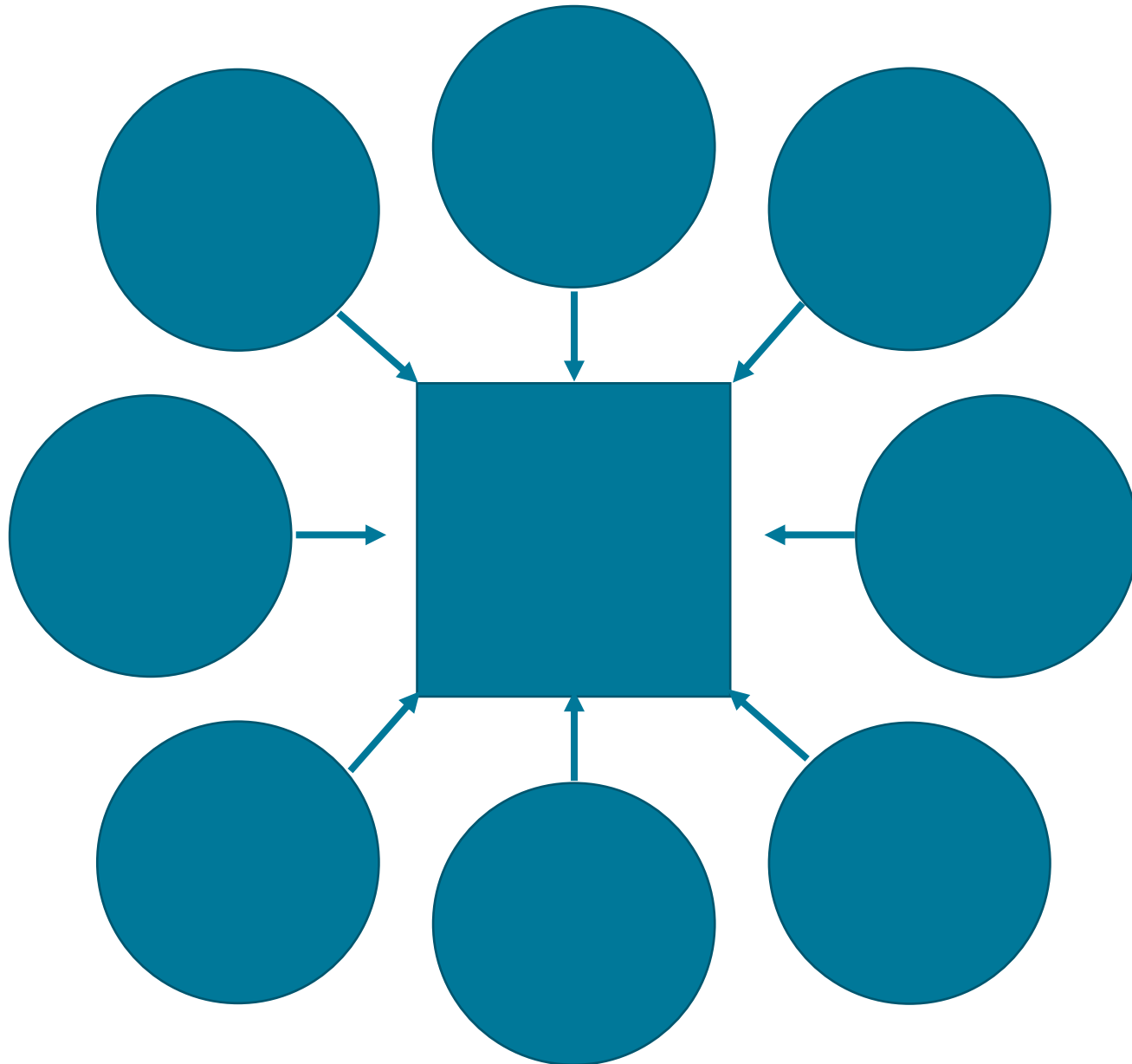
Ilmiölähtöinen suunnittelu

- Ilmiölähtöinen suunnittelu tarkoittaa kokonaisuuksien systeemistä ymmärtämistä. **Ilmiöiden ratkominen vaatii jaetun ymmärryksen rakentamista, vahvaa tietopohjaa ja monialaista suunnittelua.**
- Hyvinvointisuunnitelmaa tehdessä **yhteisen ymmärryksen luomiseen osallistuu monialainen ja monitoimijainen joukko asiantuntijoita ja päättäjiä.**
- **Ilmiölähtöinen suunnittelu auttaa kuntia pääsemään kohti tavoitetta eli integroitua monialaisuutta.** Tällöin tarvitaan eri toimialojen sisällä ymmärrystä siitä, mikä rooli kullakin toimialalla on hyvinvointityössä. Johdon tuki ja tiedon kulku ovat olennainen osa onnistumista. Hyvinvointityön on tulevaisuudessa nivouduttava yhä luontevammin osaksi kunnan eri toimialojen normaaleja prosesseja ja toimintoja.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden välisessä yhteistyössä ja vuoropuhelussa monialainen näkökulma ja ilmiölähtöinen lähestymistapa ovat välineitä, joilla voidaan suunnata ja johtaa hyvinvointityötä.

Ilmiöiden tunnistamista voi lähestyä
seuraavilla tavoilla

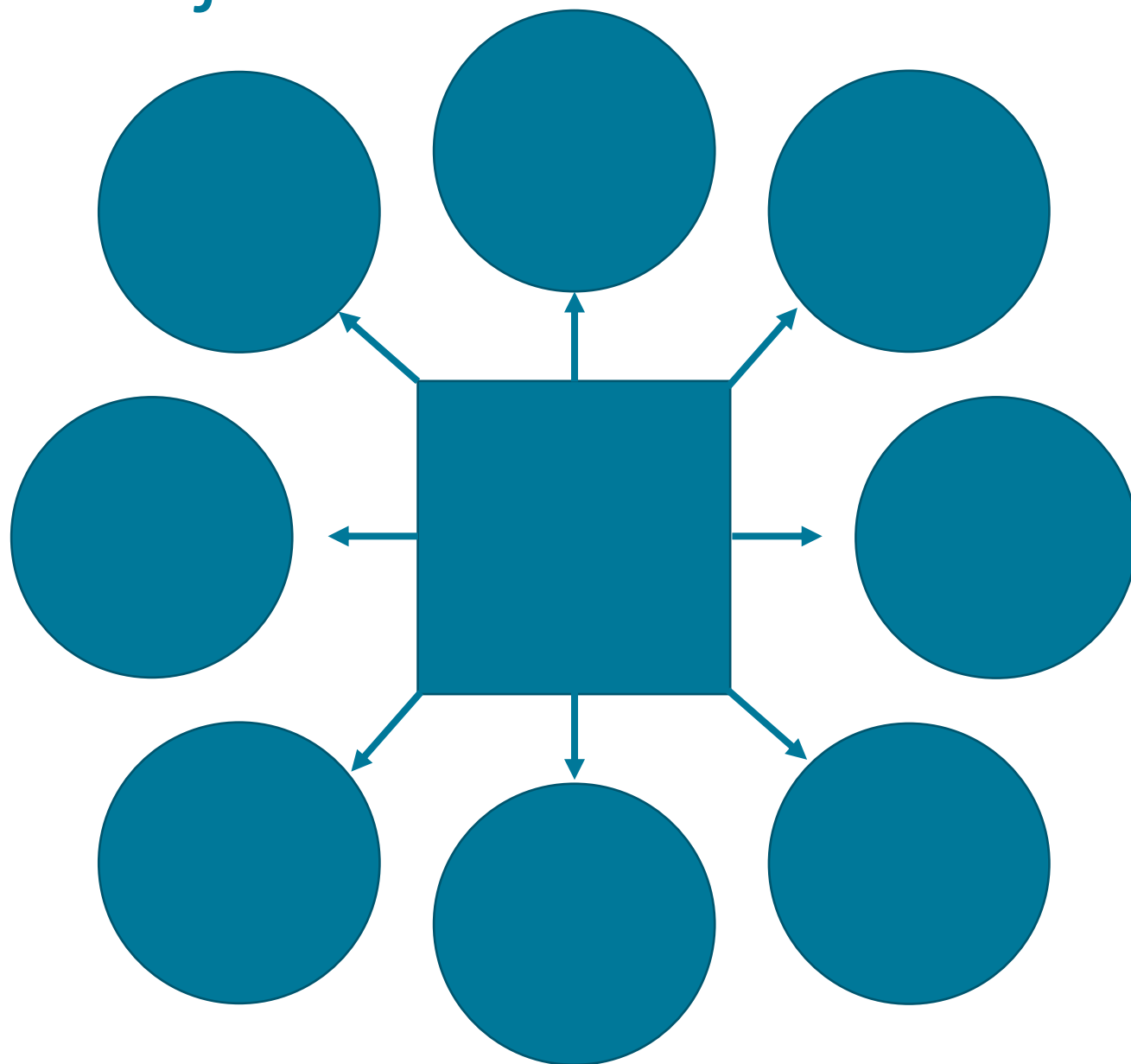
Osa-tekijöistä ilmiöön:

1. Kirjaa ympyröihin toisiinsa liittyviä, yhteiskunnallisesti tärkeitä teemoja, aiheita ja signaaleja. Yhdistävänä tekijänä voivat olla:
  - keskinäisriippuvuus
  - yhteiset juurisyyt tai taustavaikuttajat
  - yhteiset asianosaiset tai toimijat
  - jaettu, potentiaalinen ratkaisukeino.
2. Anna aihekokonaisuudelle, eli ilmiölle, kuvaava nimi.

Lähde:
Ilmiölähtöisen
suunnittelun
työkalupakki, Sitra,
2018

Ilmiöiden tunnistaminen – ilmiöstä osatekijöihin

Ilmiöstä osatekijöihin:

1. Kirjaa neliöön ilmiölle nimi.
2. Kirjaa ilmiöön liittyviä teemoja ja osatekijöitä ympyröihin.

Lähde:
Ilmiölähtöisen
suunnittelun
työkalupakki, Sitra,
2018

Ilmiöiden tunnistamisesta kohti vaikuttavuustavoitteiden asettamista

• Esimerkki

- **Ilmiönä** nousee esiin **liikkumattomuus**, jonka osatekijöiksi voidaan tunnistaa mm. vähäinen liikunnan harrastaminen, fyysinen passiivisuus, arkiliikunnan puute ja lisääntynyt sairastavuus.
- Kun lähdetään miettimään **vaikuttavuustavoitteita**, tulee vastata kysymykseen, mikä muutos hyvinvoinnissa halutaan saada aikaan? Esim.:
  - Halutaan saada kuntalaiset liikkumaan omia lihaksiaan käyttäen enemmän
  - Sairastuvuus pitäisi saada vähenemään, koska se tehostaisi työelämää, pidentäisi työuria ja alentaisi julkisen terveydenhuollon kustannuksia.
  - Tässä vaiheessa voidaan pohtia myös **vaikuttavuuden mittaamisen tapoja ja indikaattoreita** – miten tavoitellussa kehityksessä tapahtunutta muutosta voidaan kuvata. Vaikuttavuutta kannattaa yrittää mitata, vaikka tiedämmekin, ettei lopputulos tule olemaan täydellinen.

Kirjatkaa ilmiöitä ja niiden pohjalta vaikuttavuustavoitteita

Ilmiö	Vaikuttavuustavoite (Mikä muutos halutaan saada aikaan?)

Mikäli vaikuttavuustavoitteita tarvitsee priorisoida?

- Hyvinvointisuunnitelmaan voidaan sisällyttää kaikki tai vain osa löydetyistä vaikuttavuustavoitteista.
- **Jos vaikuttavuustavoitteita on tullut lukuisia, niitä on hyvä tarkastella kriittisesti.** Onko niitä hyvä olla suuri määrä, vai priorisoidaanko ja keskitytään pienempään määrään. Vaikka haluttaisiin edistää kaikkia asioita ja priorisointi on vaikeaa, usein keskittyminen hieman pienempään määrään tuo paremman lopputuloksen, sillä toteutusvaiheessa kyse on rajallisista resursseista.
- Mikäli priorisointia tarvitaan, työpajatyöskentelyssä voidaan priorisointi toteuttaa esim. siten, että kukin antaa äänensä kahdelle tärkeimmäksi näkemälleen vaikuttavuustavoitteelle ja eniten ääniä saaneet pääsevät jatkokäsittelyyn.

Hyvinvoinnin edistämisen vaikuttavuustavoitteiden priorisointi

Vaikuttavuustavoite	Perustelut, miksi on tärkeä	Priorisointi (kukin antaa 2 ääntä)

Vaihe 2

Vaikuttavuustavoitteet ja toimialojen rooli

Toimialojen roolien hahmottaminen

- **Hyvinvoinnin edistäminen on monialaista ja monitoimijaista työtä**, jossa ovat tulevaisuudessa mukana paitsi kunnan eri toimialat ja toimijat, myös tulevat hyvinvointialueet. Paras tulos saadaan aikaan, kun alusta asti on mukana mahdollisimman monialainen ryhmä. Viimeistään tässä vaiheessa kannattaa ottaa mukaan laajempi joukko asiantuntijoita ja päätöksentekijöitä.
- **Monialaiselle keskustelulle ja yhteisen näkemyksen muodostamiselle on hyvä varata aikaa – systeemiset haasteet** vaativat jaetun ja yhteisen ymmärryksen etsimistä ja löytämistä. Vain näin voidaan päättää mitä tavoitteita asetetaan ja mitä ratkaisuja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään. Onnistunut hyvinvointityö pohjaa luottamukseen ja sitoutuneeseen tekemiseen.
- Jotta tarvittavat resurssit ja voimavarat on mahdollista saada käyttöön, on työskentelyssä tärkeää ideoida, **mitä kukin toimiala ja toimijat voivat tehdä vaikuttavuustavoitteen edistämiseksi – tai mitä politiikkatoimia ja – päätöksiä vaaditaan.**

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Työskentelypohjat III

Toimialojen rooli

Toimialojen rooli

- Merkkää seuraavien diojen keskelle käsiteltävä vaikuttavuustavoite
- Ideoikaa mitä kukin toimiala voi tehdä vaikuttavuustavoitteen edistämiseksi
  - A. Tällä hetkellä
  - B. Tulevaisuudessa
- Nämä työskentelypohjat toimivat ajatusten herättäjinä, tuovat esille hyvinvointityön monialaisuutta ja eri toimialojen ja toimijoiden tärkeää roolia. Työskentelyn tuloksista nousee aiheita tulevan hyvinvointisuunnitelman sisältöön.

A. Mitä toimialamme TEKEE vaikuttavuustavoitteen edistämiseksi TÄLLÄ HETKELLÄ?

Merkitse vaikuttavuustavoite tähän

The form consists of 14 teal ovals arranged in a grid. The ovals are organized into four columns and three rows. The top row has five ovals, the middle row has four ovals, and the bottom row has five ovals. In the center of the grid, between the second and third columns and between the first and second rows, there is an orange rounded rectangle containing the text 'Merkitse vaikuttavuustavoite tähän'.

B. Mitä toimialamme VOI TEHDÄ vaikuttavuustavoitteen edistämiseksi TULEVAISUUDESSA VIELÄ ENEMMÄN TAI ERI TAVALLA? Pyrkikää löytämään uusia ideoita, joita ette tällä hetkellä vielä tee.

Merkitse
vaikuttavuustavoite
tähän

Vaihe 3

Vaikuttavuustavoitteiden pilkkominen valtuustokauden aikaisiksi vaikutustavoitteiksi.

Vaikutustavoitteiden toteutumisen seuranta.

Tärkeimmät tavoitteet valtuustokaudeksi?

- **Vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen on pitkän aikavälin toimintaa (5-25v).** Jotta tavoiteltu kehitys voidaan saada aikaan, tarvitaan konkreettisia muutoksia ihmisten käyttäytymisessä ja/tai yhteiskunnan rakenteissa.
- Pitkän aikavälin tavoitteet kannattaa pilkkoa **vaikutustavoitteiksi (2-5 v.)** ja tehdä kullekin valtuustokaudelle suunnitelma niistä vaikutuksista, mitä tavoitellaan sekä miettiä, mitä ovat kohdennetut teot ja toimenpiteet, mitä tarvitaan konkreettisten muutosten aikaansaamiseksi.
- Työskentelyssä voi käyttää **Backcasting -menetelmää, joka auttaa havainnollistamaan, kuinka abstrakteista ilmiöistä päästään konkreettiseen toimintaan.** Menetelmä on hyvä työkalu kehittämishankkeiden ja toimenpiteiden perusteluun, kun toteutusta ohjelmoidaan tai halutaan tunnistaa aiheen kannalta jo olemassa olevat hyvät käytännöt ja ohjelmat, jotka yhdistävät määritetyt vaikuttavuustavoitteet nykypäivään. Menetelmä voi myös auttaa viestimään niistä eri toimialojen välillä kuin myös virkamiesten, asukkaiden ja poliitikkojen kesken.

Tavoitteiden määrittelyminen

+

Backcasting eli taaksepäin listaaminen on menetelmä, jonka avulla voidaan tehdä konkreettinen työsuunnitelma tavoitteiden (tai vision) saavuttamiseksi.

Millainen on hyvä tavoite?

- Tavoite on realistinen mutta haastava, myös innostava
- Tavoite on konkreettinen
- Tavoite on yksiselitteinen
- Tavoite on arvioitavissa ja sen toteutumista pystytään seuraamaan
- Tavoite toteuttaa kuntalaisten/kuntayhteisön tarpeita
- Tavoitteella on yhteys taloudellisiin resursseihin
- Tavoite toteuttaa kunnan perustehtävää

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Työskentelypohjat IV

Vaikuttavuustavoitteen pilkkominen valtuustokauden aikaisiksi vaikutustavoitteiksi

Hyvinvointisuunnitelman kokoaminen

Vaikuttavuustavoite: Kirjoita tähän vaikuttavuustavoite (pitkä aikaväli 5-25 v.)

Sarake 1: Ideoikaa vaikuttavuustavoitteesta johdettavia vaikutuksia (Mitä muutoksia tarvitaan, jotta ne johtavat perustellusti hyödyn syntymiseen?)

Sarake 2: Miettikää keinoja, joilla haluttuun muutokseen voidaan vaikuttaa valtuustokauden aikana.

Sarake 3: Mitkä mittarit määrittävät onnistumista? Miten voimme mitata olemmeko menossa kohti tavoiteltua muutosta (vaikutus)?

Vaikutus(tavoite)	Keinot vaikutustavoitteiden saavuttamiseksi	Onnistumista määrittävät mittarit

Vinkki:

Tätä työskentelypohjaa voidaan käyttää apuna keskustelussa ennen hyvinvointisuunnitelman tarkempaa määrittelyä

Vaihe 4

Hyvinvointisuunnitelman kokoaminen

Hyvinvointisuunnitelman laatiminen

- Vaikuttavuuslähtöisen hyvinvointisuunnitelman ja toiminnan tavoitteena on aina muutosten aikaansaaminen, ja siihen on jo lähtökohtaisesti sisäänrakennettu vaikutusten arvioiminen, mikä tapahtuu kunnan vuosikellon mukaisessa järjestyksessä (kertaa diat 12-13, jäljempänä dia 49).
- **Jotta vaikuttavuustavoite voi pitkällä aikavälillä toteutua, on valtuustokaudelle asetettava selkeät ja harkitut vaikutustavoitteet ja mietittävä, mitä ovat kohdennetut teot ja toimenpiteet, joilla tavoitteisiin päästään.** Tämä tarkoittaa vaikutustavoitteiden pilkkomista monialaisesti (tai toimialakohtaisesti) toteutettaviksi, mitattaviksi toimenpiteiksi. Tämä edellyttää selkeää vastuunjakoa ja vastuiden määrittämistä, jotta jokainen toimiala tietää mitä juuri heiltä odotetaan tai miten juuri ”me” edistämme ko. tavoitteen toteuttamista.
- Tässä työssä saatetaan tarvita myös ikäryhmäkohtaista tai kunnan eri alueet huomioivaa käsittelyä. Toisin sanoen eri ikäryhmille tai kunnan eri alueille voidaan kohdentaa erilaisia tavoitteita ja niitä toteuttamaan erilaisia ratkaisuja ja toimenpiteitä, tai samaa tavoitetta voidaan toteuttaa eri toimenpiteillä eri ikäryhmille tai alueille.

Vaikutustavoitteet valtuustokaudelle.

Ideoikaa **hyvinvointisuunnitelman** tavoitteita, toimenpiteitä, vastuutahoja ja mittareita

Vaikutustavoite 1	Toimenpide	Vastuutoimiala(t)	Miten toteutumista mitataan?

Vinkki:
Luokaa hyvät mitattavat tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet, joilla tavoitteeseen päästään

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Ilmiölähtöisen hyvinvointisuunnitelman
mallinnus

Ilmiölähtöisen hyvinvointisuunnitelman mallinnus

ILMIÖN NIMI JA YMMÄRRYS ILMIÖSTÄ			VAIKUTTAVUUS JA VAIKUTUSTAVOITTEET		
Hallinnonala	Ilmiö nyt (mikä tärkeää?)	Muutosmekanismit (tarvittavat, tunnistetut muutokset)	TA –tavoite 1. vuodelle (suunnitelman kokoaminen, toimialojen ja päättäjien sitouttaminen)	2-4 vuoden vaikutustavoitteet ja mittarit	5-25 vuoden vaikuttavuustavoitteet
Asuminen ja ympäristö			Suunnitelma hyväksytään		
Varhaiskasvatus ja koulutus			Suunnitelma hyväksytään		
Vapaa-aika			Suunnitelma hyväksytään		
Työ ja yrittäjyys			Suunnitelma hyväksytään		

→ Vaikuttavuusindikaattorit?

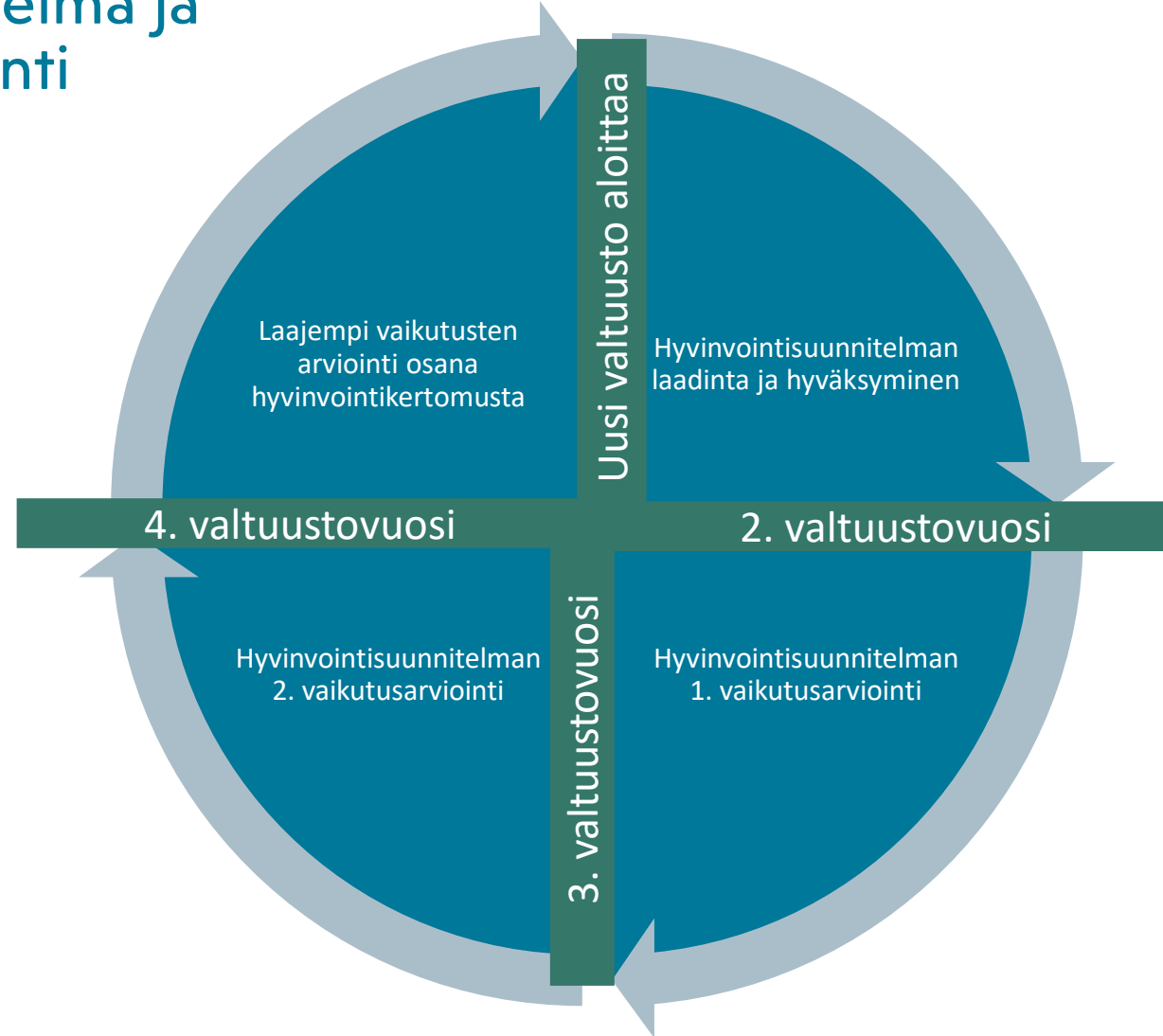
Vinkki:
Tämä kuva on tehty jäsentämään hyvinvointisuunnitelman kokonaisprosessia ja sen yhteyttä valtuustokauden ja pidemmän aikavälin suunnitteluun.

Vaihe 5

Hyvinvointisuunnitelman vaikutusten arviointi

Kunnan vuosikellon mukainen suunnitelma ja vaikutusten arviointi

Arviointi vuosittain valtuustokauden aikana

- Valtuustovuoden tilinpäätösvaihe on hyvä hetki tehdä asetettujen tavoitteiden vaikutusten arviointi.
- **Mikäli arviointitulokset osoittaa, ettei ole todennäköistä päästä määritettyihin tavoitteisiin valtuustokauden aikana, toimenpiteitä tulee uudistaa vaikuttavamiksi tai jopa muuttaa toisiksi toimenpiteiksi.** Ellei edistystä ole nähtävissä, **on myös tarpeen miettiä onko asetettu tavoite määritelty alunperin liian vaativaksi tai pitääkö suunnitelmaa muuttaa.**
- **Seurannan suunnittelu on oleellista, jotta suunnitelma voi toimia johtamisen ja ohjauksen välineenä. Ilmiölähtöinen kehittäminen ja suunnittelu edellyttävät myös seurantakeskusteluja ja mittaroinnin kehittämistä.** Tähän vaaditaan uutta osaamista, kiinnostusta ja ennakkoluulottomuutta sekä rohkeita kokeiluja ja tutkimustiedon hyödyntämistä.
- Edellä kuvattu prosessi on iteratiivinen ja ennakoiva eli se mahdollistaa suunnitteluvaiheeseen palaamisen sekä hallitut suunnanmuutokset olosuhteiden tai tilanteiden muuttuessa.

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Työskentelypohjat V

Seurantakeskustelu: toteutuvatko tavoitteet?

Toteutuvatko tavoitteet

Tulosten mittaaminen on usein liian vähäistä tai se keskittyy liian varhaiseen vaiheeseen vaikuttavuuden näkökulmasta katsottuna. Jotta voidaan arvioida, onko tehty työ ollut hyödyllistä, on hyvä säännöllisesti pysähtyä tarkastelemaan, miten arviointiprosessi toimii.

Nykyinen käytössä oleva arviointiprosessi, mm.

- Ovatko käytössä olevat mittaamisen menetelmät toimivia?
- Tuottaako arviointi tietoa pitkän aikavälin vaikuttavuudesta?
- Tuottaako arviointi riittävästi tietoa lyhyen aikavälin vaikutuksista?

Mitä uutta tietoa on olemassa mittaamisen avuksi, mm.

- Mitä tietoa tarvitaan lisää, jotta voidaan arvioida, päästiinkö tavoitteisiin?
- Onko olemassa uutta tutkittua tietoa vaikutusten kääntymisestä vaikuttavuuteen?
- Miten varmistua siitä, että tavoitellut vaikutukset johtavat haluttuun positiiviseen vaikuttavuuteen, eivätkä ennakoimattomaan negatiiviseen lopputulokseen?

Hyviä hetkiä ilmiölähtöisen hyvinvointikertomuksen tekoon!

Kehittämispäällikkö Satu Kankkonen

Tampereen kaupunkiseutu

Käsikirjan työskentelypohjat: Johtava konsultti Sirpa
Korhonen, FCG Finnish Consulting Group Oy